

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ ТА УКРАЇНІ

Постановка проблеми. В умовах переходу до ринкових відносин перед сучасними вищими навчальними закладами ставляться нові соціальні замовлення, які визначаються реаліями сьогодення. Успіх будь-якої справи на 90-95 % залежить від рівня підготовки персоналу, при цьому особлива роль належить управлінським кадрам. Перед професійною освітою постає завдання підготовки спеціалістів-керівників, здатних забезпечити високу ефективність виробництва. Створити умови для підготовки таких фахівців — одне із завдань, вирішити яке покликані вищі навчальні заклади (Поясок Т. Б., 2011). Тому вивчення досвіду підготовки майбутніх керівників освіти є актуальним для сучасних науковців.

Зміни в сучасній системі освіти, організації освітніх закладів ставлять нові вимоги до керівників навчальних установ. Їхні знання, здібності, компетентність повинні виходити далеко за рамки того, що очікувалось раніше від директорів шкіл, коледжів, інститутів тощо. Сучасний керівник навчальним закладом — це перш за все висококваліфікований менеджер освітньої галузі, господарник, організатор, лідер. Саме ці якості допоможуть віднайти, виховати і розвинути навчання за спеціальністю «Управління навчальним закладом». (<http://old.lp.edu.ua/index.php?id=7671>).

Підготовка фахівців-керівників в системі освіти, які здатні поєднувати потреби державного стратегічного управління з інтересами освіти і народного господарства України, є основним завданням вищих навчальних закладів, які проводять підготовку фахівців за вищезгаданою спеціальністю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості підготовки педагогів у зарубіжних країнах у своїх роботах висвітлили Н. Абашкіна, Л. Пуховська,

А. Сбруєва. Проблеми підготовки майбутніх керівників за кордоном проаналізовано в працях вітчизняних науковців, зокрема, підготовка менеджерів у вищих навчальних закладах Великої Британії, Канади, США (О. Ельбрехт), система підготовки магістрів управління освітою у вищих навчальних закладах США (С. Бурдіна), підготовка магістрів педагогічної освіти в університетах США (кінець XX — початок XXI століття) (Т. Данилишена). Проблемами з теорії підготовки майбутніх керівників закладів освіти в Україні та світі займаються українські дослідники В. Берека, Л. Васильченко, Р. Вдовиченко, В. Войчук, В. Пікельна, Т. Сорочан, Є. Хриков.

Мета статті — провести аналіз проблем підготовки майбутніх керівників установ та організацій у сфері освіти у Великій Британії та Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні підготовка фахівців майбутніх керівників установ та організацій у сфері освіти здійснюється на основі нормативно-правових документів: Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Галузевому стандарту вищої освіти України, освітньо-кваліфікаційній характеристиці магістра за спеціальністю спеціальних категорій «Управління навчальним закладом» та ін.

Освітньо-професійна програма магістерської підготовки майбутніх керівників установ та організацій у сфері освіти відповідає освітньо-кваліфікаційній характеристиці магістра спеціальних категорій та складається з двох частин: освітньої і науково-дослідницької. Освітня частина магістерської підготовки містить професійно-орієнтовану гуманітарну і соціально-економічну підготовки, а також природничо-наукову, професійну та практичну підготовки, які орієнтовані на поглиблене розуміння професійних проблем.

Науково-дослідницький напрям магістерської підготовки майбутніх керівників установ та організацій у сфері освіти передбачає підготовку та захист магістерської кваліфікаційної роботи. Магістерське дослідження — це самостійна науково-дослідна робота, яка виконується з метою публічного захисту і отримання IV освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр».

Зміст підготовки майбутніх керівників установ та організацій у сфері освіти забезпечується науково-обґрунтованою системою дидактично та методично оформленого навчального матеріалу і визначається освітньо-професійними програмами, в яких визначено нормативний та варіативний зміст навчання, встановлено вимоги до обсягу та рівня освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців із спеціальності «Управління навчальним закладом».

Навчальний процес підготовки майбутніх керівників установ та організацій у сфері освіти, здійснюється з урахуванням дидактичних можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання та орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до самоосвіти, постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності, швидкої адаптації до змін у соціально-культурній сфері, систем управління та організації праці в умовах ринкової економіки. Особливе місце у підготовці магістрів посідає практика, яка дозволяють використовувати набуті знання для формування необхідних професійних знань та умінь у практичній діяльності, засвоїти елементи управлінського досвіду. Практична підготовка є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми зі спеціальності «Управління навчальним закладом» (http://udpu.org.ua/viewpage.php?page_id=541).

В законах України «Про освіту» та «Про загальну середню освіту» зазначається, що основними принципами організації освіти в нашій країні є її взаємозв'язок з освітою інших країн, еквівалентність та відповідність вітчизняної освіти світовому рівню.

Головні напрямки підготовки майбутніх керівників закладів у сфері освіти в Україні

базуються на виконанні Закону України «Про вищу освіту», наказу Міністерства освіти України від 4 березня 1998 року № 86 «Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)».

Пропонуємо розглянути систему освіти майбутніх керівників закладів освіти країни-учасниці Болонського процесу — Великої Британії. Як зазначає С. Сисоєва, британські кваліфікації визнаються як найкращі в світі. Професійні кваліфікації встановлюють певні асоціації за дуже жорсткими вимогами. Для їх виконання випускникам необхідні роки роботи й самостійного вдосконалення, на відміну від українських британські дипломи мають академічне наповнення надаючи право продовжувати навчання та дозволяють виконувати професійні обов'язки на високому рівні (Сисоєва С. О., 2012, с. 44-46).

Концептуальна модель освіти у Великій Британії базується на виконанні Закону «Про освіту» 1992 р., що ввів єдину модель вищої освіти. В 1993 році за сприяння уряду було створено Національну консультативну раду з цілей освіти та підготовки, котра мала проводити моніторинг цілей освіти, а також розробляти рекомендації щодо міри їх реалізації. В травні 1995 р. була створена Біла книга, де під назвою «Рух вперед» були зафіксовані оновлені рамки цілей, на котрих базується розвиток освіти та професійної підготовки фахівців Великої Британії.

У Великій Британії та Україні підготовка фахівців з управління навчальним закладом проводиться на рівні «магістр» і здійснюється відповідно до кваліфікаційної характеристики, навчальних планів та робочих програм з дисциплін. Обсяг навчального часу з дисциплін визначено навчальними планами.

В обох країнах рівень підготовки фахівців з управління навчальним закладом забезпечується виконанням навчальних планів та робочими програмами з дисциплін, методичним забезпеченням, спрямованих на індивідуалізацію навчання та розвиток творчої активності магістрантів, співпрацею з викладачами, зв'язками

кафедри та факультету з установами та організаціями системи освіти.

У своєму дисертаційному дослідженні О. Ельбрехт, наводить такі моделі професійної підготовки менеджерів в Англії. Перша модель – вища (не бізнес-освіта MBA), досвід роботи з питань управління, спеціалізований курс з отриманням MBA. Майбутні менеджери вищої ланки можуть розпочати своє навчання з вивчення «не бізнес-предметів», а інжинірингу, математики тощо. З кар'єрним зростанням у них може виникнути потреба в офіційній (формальній) підготовці в галузі менеджменту для поглиблення здобутих знань, набутих у процесі роботи. Можна обрати один з багатьох спеціалізованих курсів, наприклад управління людськими ресурсами, або отримати ступінь магістра з бізнес-адміністрації. Освіту можна отримати на денній, заочній, дистанційній формі навчання. Просуваючись до вищих щаблів кар'єрного зростання, працівники все менше приділяють увагу предмету, з якого отримали кваліфікацію, а переймаються питаннями управління. Друга модель – отримання першого ступеня в галузі бізнесу, менеджменту або спеціалізованому аспекті бізнесу, наприклад маркетингу. Курси з отриманням першого ступеня здійснюють підготовку в одному або в двох спеціалізованих аспектах бізнесу чи менеджменту. Деякі з курсів спрямовані на розвиток навичок бухгалтерської справи, маркетингу, управління персоналом. Інші глибше спеціалізуються в одному з цих напрямів роботи. Третя модель – проходження (навіть при наявності першого ступеня) курсу MBA для розвитку знань з менеджменту, що розширює можливості фахівців при просуванні на вищі рівні управління. Четверта модель – отримання першого ступеня після вивчення деяких предметів з менеджменту в поєднанні з іншими додатковими предметами. Така модель забезпечує здобуття базових знань з основних теорій і технологій сучасного бізнесу й менеджменту, а також тенденцій їх розвитку, методів дослідження, джерел отримання інформації та їх правильного використання при практичній діяльності (Ельбрехт, 2010, с. 22-23).

Найбільшим досягненням британської системи з підготовки майбутніх керівників установ та організацій у сфері освіти є поширення «дистанційного» (заочного) навчання, пропонованого шістьма відомими школами бізнесу. У той же час практично всі європейські країни перебувають під дуже сильним впливом американських ідей розвитку в галузі освіти. Це стосується наукових розробок, форм і методів навчання майбутніх керівників сфери освіти. У цілому реальний процес глобалізації і європейської інтеграції магістерської підготовки майбутніх керівників у сфері освіти – це феномен останніх років. Він перебуває на самому початку свого розвитку, але є незворотним і, безумовно, пошириться на Україну (http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VAUMVS/2010_4/klachko.pdf).

С. Байбородова зазначає, що зараз у Великій Британії має місце криза, яка проявляється у вакантних місцях на директорські посади. Унаслідок пригніченого морального стану, складності цієї роботи та її публічності, що постійно зростає, безліч директорських посад залишаються довгий час незаповненими. У той же час, кваліфікація та рівень професіоналізму багатьох директорів шкіл не відповідають вимогам сучасного суспільства. Ситуація, що склалася, вимагала від уряду ухвалення ряду докорінних заходів для стабілізації обстановки. Ще в 1995 році вперше заговорили про „Національну професійну кваліфікацію для директорів”, НПКД. Затверджена в 1997 році кваліфікаційна програма, яка допомагає охочим стати директорами та підготуватись до виконання обов'язків, які вимагає ця посада, НПКД і досі постійно змінюється, але з 2000 року вона стала обов'язковою для вивчення керівниками. Її слухачі витрачають від одного до трьох років для того, щоб пройти програму навчання від елементарних управлінських знань до підсумкової атестації відповідно до національного стандарту (<http://ru.osvita.ua/school/manage/general/31205/>).

Для реалізації цього проекту по всій країні в різних регіонах було створено 10 навчальних центрів, що працюють за

єдиним уніфікованим планом. Такі центри відкриті на базі університетів при фінансовій підтримці місцевих управлінь освітою й уряду країни. У кожному центрі викладання здійснюється одним консультантом, відповідальним за підготовку директорів у даному регіоні. Навчальна програма побудована на основі Національних стандартів для директорів. Прийняті після широкого обговорення навчальні програми стали орієнтиром для вивчення й оцінки якостей, майбутніх вчителів і директорів. Вивчивши британський досвід підготовки керівників освіти, а також діяльність фахівців із Великої Британії по впровадженню системи підготовки керівних кадрів в систему вітчизняної освіти, можна сказати, що дана програма з погляду реформування системи освіти на сучасному етапі важлива для нашої країни. Багато ідей та інновацій щодо підготовки керівних кадрів у Великій Британії було б корисно використовувати при навчанні цих фахівців у вищих педагогічних навчальних закладах (Байбородова С., 2011).

Висновок. Таким чином, розглянувши підготовку майбутніх працівників сфери освіти в Україні та Великій Британії ми прийшли до висновку, що цей процес потребує постійного вдосконалення, а вивчення та застосування досвіду інших країн є необхідною умовою для функціонування системи освіти та суспільства в цілому.

Література

1. Байбородова С. Підготовка керівників освіти у Великій Британії / С. Байбородова // Директор школи. Україна. — 2011. — № 2. — С. 61–68.
2. Клачко В. Особливості підготовки управлінських кадрів у вищих закладах освіти Японії, Німеччини та Великобританії / В. Клачко [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VAUMVS/2010_4/klachko.pdf.
3. Підготовка керівників освіти у Великій Британії / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/school/manage/general/31205/>.

4. Поясок Т. Підготовка керівників освіти / Тамара Поясок // Освіта на Луганщині : наук.-метод. журн. — 2011. — №1(34). — С. 98–104.

5. Сисоева С. Освітні системи країн європейського Союзу: загальна характеристика / Світлана Сисоева, Тетяна Кристопчук. — Рівне : Овід, 2012. — 352 с.

6. Спеціальність 8.18010020 Управління навчальним закладом / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://udpu.org.ua/viewpage.php?page_id=541.

7. УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ 8.18010020 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://old.lp.edu.ua/index.php?id=7671>.

О. П. Біницька

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ ТА УКРАЇНІ

Автор розкриває теоретичні підходи з проблеми підготовки майбутніх керівників установ та організацій у сфері освіти у Великій Британії та Україні, інтерпретує погляди інших дослідників. Проаналізовано процес підготовки майбутніх керівників установ та організацій у сфері освіти в магістратурах вищих навчальних закладах.

Ключові слова: майбутні керівники установ та організацій у сфері освіти, магістр, Велика Британія, Україна.

Е. П. Биницкая

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ УЧРЕЖДЕНИЙ И ОРГАНИЗАЦИЙ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ В ВЕЛИКОБРИТАНИИ И УКРАИНЕ

Автор раскрывает теоретические подходы по проблеме подготовки будущих руководителей учреждений и организаций в сфере образования в Великой Британии и Украине, интерпретирует взгляды других исследователей. Проанализирован процесс подготовки будущих руководителей учреждений и организаций в сфере образования в магистратурах высших учебных заведениях.

Ключевые слова: будущие руководители учреждений и организаций в сфере образования, магистр, Великая Британия, Украина.

O. Binyts'ka

PREPARATION OF THE FUTURE MANAGERS OF ESTABLISHMENTS AND ORGANIZATIONS IN EDUCATIONAL SPHERE IN GREAT BRITAIN AND UKRAINE

The author reveals theoretical approaches on the problem of preparation of future managers of establishments and organizations in educational sphere in Great Britain and Ukraine, interprets the views of other researchers. The process of preparation of the future managers of establishments and organizations is analyzed in educational sphere at graduate courses of higher educational establishments. Researches and publications on the problems of preparation of the future managers of institutions and organizations in educational sphere in Great Britain and Ukraine are characterized. Analysis of statutory and regulatory documents of Great Britain and Ukraine as for the problem of publication is done. It is determined that both in Great Britain and in Ukraine the educational process of preparation of the future managers of institutions and organizations in educational sphere is carried out taking into account didactic abilities of the modern information-communicational technologies of education, and it is oriented to formation of well educated, harmoniously developed personality, able to self-education, constant renewal of scientific knowledge, professional mobility, quick adaptation to the changes in social-cultural sphere, systems of management and organization of work under the conditions of market economy.

Keywords: *future managers of establishments and organizations in educational sphere, master, Great Britain, Ukraine.*

Рецензенти:

д.пед.н., професор, Шоробура І.М.

д.пед.н., професор, Яшук І.П.

Стаття надійшла до редакції 18.09.13